

Dariusz Libionka
Laurence Weinbaum

BOHATEROWIE, HOCHSZTAPLERZY,
OPISYWACZE

WOKÓŁ
ŻYDOWSKIEGO ZWIĄZKU WOJSKOWEGO

Warszawa 2011

SPIS TREŚCI

WSTĘP 9

Część I. DEKONSTRUKCJA 23

ROZDZIAŁ I. LITERATURA I ŹRÓDŁA 25

Charakterystyka piśmiennictwa 25

Źródła 31

Dokumentacja własna 31

Dokumentacja powstała w kręgu ŻOB i ŻKN 34

Dokumentacja Polskiego Państwa Podziemnego 35

Dokumentacja niemiecka 36

Powojenne relacje i wspomnienia z kręgów rewizjonistycznych 36

Relacje Dawida Wdowińskiego 39

Relacja Adama Halperina 42

Relacje Ryszarda Walewskiego 45

Świadectwa Jakuba Smakowskiego 51

Relacje innych świadków 52

Relacje z kręgu ŻOB 60

Relacje z getta warszawskiego 62

Relacje polskie 63

ROZDZIAŁ II. POLSKIE APOKRYFY 65

Izraelka w Warszawie 66

Majorów dwóch 74

Drużyna pierścienia 80

ROZDZIAŁ III. W STRONĘ DEKONSTRUKCJI 99

Pierwsza wersja bohaterskiej autobiografii 99

Prześwietlając „Bystrego” 105

Kombatanckie opowieści 108

Lekarz 115

Komendant 120

Adiutant 127

Blaski i cienie sławy 130

Rysy na pomniku 138

Amnezja	143
Rozdwojenie Kałme Mendelсона	150
Szarlatan	159
Epigoni	185
Co z tego wszystkiego dla historyków wynika	186
ROZDZIAŁ IV. APOKRYFY ŻYDOWSKIE	193
„Chłopiec z dachu” — „inspirująca, prawdziwa historia” Jacka Eisnera	194
„Byłem ochroniarzem Karskiego” — historia Dawida Jana Landaua	203
„Mrozące krew w żyłach” wspomnienia Maurice’a Shainberga	220
Część II. REKONSTRUKCJA	229
ROZDZIAŁ V. ORGANIZACJA	231
Rewizjoniści w Polsce	231
Przystanek Wilno	253
Warszawa — dezintegracja	264
<i>Ha-Medina</i>	285
Epizod hrubieszowski	289
ROZDZIAŁ VI. WOBEC WIEŚCI O ZAGŁADZIE	301
Emisariusze z Wilna	301
„Magen Dawid”	308
Wieści z Lublina	311
Zagłada Hrubieszowa	318
ROZDZIAŁ VII. WOKÓŁ GENEZY ŻZW	325
W okresie wielkiej akcji	325
Tajemnica Pawła Frenkla	332
Fatalny łącznik z Armią Krajową	340
Kontrowersje wokół tunelu pod ulicą Muranowską	357
Relacja „Rudego Pawła”	366
ŻKN i ŻOB wobec rewizjonistów	374
Wilno i Białystok	391
ROZDZIAŁ VIII. FUNKCJONOWANIE ŻZW	395
Raport „Karola”	396
Wobec zdrajców i współpracowników niemieckich	399
Kwestia uzbrojenia i punkt dowodzenia	411
Przywódcy i struktura komendy	422

Obrzeża	427
Grupa Walewskiego	428
Grupa „Piki”	433
Ortodoksyjni Żydzi	435
ŻZW wobec innych inicjatyw politycznych w getcie	436
Rozmieszczenie i liczebność sił ŻZW przed powstaniem	443
Incydent podczas wieczoru poezji Władysława Szlengla	446
Strategia działania	449

ROZDZIAŁ IX. POWSTANIE — W ORBICIE PLACU MURANOWSKIEGO 451

W przededniu walk	451
Obrona placu Muranowskiego — problem rekonstrukcji	455
Pierwsze dni walk z udziałem ŻZW według raportu Jürgena Stroopa	457
Pierwsze dni walk na placu Muranowskim z perspektywy bojowców	469
Walki na placu Muranowskim w zapisach żydowskich obserwatorów	474
Sztandary widziane z aryjskiej strony	482
Ewakuacja	495
Wsypa na Muranowskiej 6	499
Epizod michaliński	512

ROZDZIAŁ X. INNE ODDZIAŁY ŻZW I FINAŁ WALK POWSTAŃCZYCH 521

ŻZW na terenie szopu szczotkarzy	521
ŻZW w szopach Schultza i Toebbensa	529
Śmierć Pawła Frenkla	532
W Hotelu Polskim	545
Losy „Piki” i tajemnica „Wenecji”	553

ROZDZIAŁ XI. EPILOG 559

Losy „Rudego Pawła”	559
W obozach pracy na Lubelszczyźnie	561
Prawdziwy koniec konspiracji w szpitalu na Wolskiej	570
W powstaniu warszawskim	571
Zaraz po wojnie	575

ZAKOŃCZENIE 579

Wykaz skrótów 589

Bibliografia 593

Indeks osób 619